

Mujo Slatina

**INTERPRETATIVNI TEST-ZADATAK  
U VISOKOŠKOLSKOJ NASTAVI**

**INTERPRETATIONAL TEXT – A TASK  
IN HIGHER EDUCATION**

***Sažetak***

*Ovim radom autor želi reafirmirati jedan metodološki i didaktički izum koji je izuzetno praktičan i koristan u radu sa studentima. Radi se o tzv. interpretativnom test-zadatku. Također mu je želja da podrži sve one koji vide i osjećaju vrijednost ovog mjernog instrumenta. U radu se ističu osnovne karakteristike interpretativnog test-zadatka i ilustrira mogućnost njegove primjene u visokoškolskoj nastavi, na primjeru istraživanja u odgoju/obrazovanju.*

***Ključne riječi:*** *interpretativni test-zadatak, istraživanje u odgoju/obrazovanju, visokoškolska nastava, aktivnosti učenja/studiranja*

***Summary***

*The article reasserts a methodological and didactic invention proven to be exceptionally practical and useful in the work with students. It is the so-called interpretative test-task. The author expresses support for the use of this instrument. This paper underlines the basic characteristics of the interpretative test-task and illustrates the possibilities of its application in higher education through examples of educational research.*

***Key words:*** *interpretative test-task, educational research, higher education, study activities*

## Umjesto uvoda

Pojavom interpretativnog test-zadatka (engl. Interpretive Test Items) mnogi autori i korisnici vidjeli su njegovu dobru perspektivu i veoma korisnu učinkovitost. Iako je ovaj izum puno obećavao, u teoriji i praksi to se nije baš obistinilo. Bez obzira na praktičnost i korisnost ovog izuma, izostala je široka i šira primjena ovog mjernog instrumenta. Ovdje ne možemo ulaziti u razloge zašto je izostala njegova šira upotreba. Želja nam je da ovim radom podržimo sve one koji vide ili osjećaju vrijednosti ovog mjernog instrumenta, da ga reafirmiramo, jer se radi o veoma dobrom i korisnom didaktičkom izumu.

## Šta je interpretativni test-zadatak?

Interpretativni test-zadatak nije obični zadatak/ajtem. On predstavlja obimniju i kompleksniju mjernu jedinicu koja nudi i otvara kreativne edukacijske i edukometrijske mogućnosti. Rješavanje ovih zadataka nije usmjereno **samo** na ocjenjivanje, nego i na učenje/studiranje i vježbanje. Moglo bi se reći da se ovim mjernim instrumentom traži da student (o)vlada zadatkom i/ili da (sa)vlada zadatak. Interpretativni test-zadatak, dakle, **istodobno** omogućuje da vidimo i postignuće studenta i da ostvarimo uvid u funkcioniranje misaonih procesa u toku rješavanja zadataka. Mogućnost ovog funkcioniranja istovremeno je i vid učenja/studiranja. To je u suglasju s tezom da je ocjenjivanje, u krajnjoj pedagoškoj instanci, vid učenja i podučavanja (Slatina, 1998). Ocjena, za razliku od znanja/sposobnosti, nije, niti može biti pedagoška svrha. Ovdje nam nije **samo** cilj da vidimo postignuće/rezultat koje student ostvaruje u datoj situaciji, nego i da ga dovedemo u situaciju učenja/studiranja. Dobro sačinjen interpretativni test-zadatak daje smisao školskom znanju.

Interpretativni test-zadatak nije ni tzv. esej-test, niti bilo koji drugi tipični objektivni test. Esej-testovi, od kojih su i počela edukometrijska mjerenja, počiva na pitanju: *Šta možete reći o...?* Također i veći dio objektivnih testova potencira pitanje: *Šta znate o...?* Međutim, interpretativni test-zadatak svodi se na pitanje: *Šta možete pronaći u ovom tekstu?*, ili *Šta na osnovu ovog teksta možete da*

*uradite?* Nema sumnje da ovaj mjerni instrument zauzima posebno i veoma važno mjesto među različitim mjernim instrumentima.

### **Iz čega se sastoji interpretativni test-zadatak**

Interpretativni test-zadatak se sastoji od pažljivo odabranog/izrađenog edukacijskog sadržaja koji je dat na samom početku/uvodu, iza čega slijedi niz pitanja i/ili zadataka i/ili problema. Uvodni sadržaj može biti odabran iz bilo koje vrste pisanog teksta (naučni tekst, filozofija, književnost, umjetnost, religija, novine, opisi raznih eksperimenata, opisi pravnih slučajeva, dokumenti i sl.). Također se mogu koristiti razne tabele, mape, karte, dijagrami, grafikoni, ili ilustracije. Ovi tekstovi su svojevrsni poticaji kojima se studentima nudi “nova” tema, ali povezana s onim što studiraju. Gronlund (1995) preporučuje da odabir ili izrada uvodnog materijala trebaju biti:

1. zasnovani na saznajnom stupnju i sposobnostima studenata,
2. oslonjeni na njihova iskustva,
3. po nečemu novstveni za studente,
4. kratki i smisleni.

Pitanja/zadaci/problemi koji slijede iza teksta mogu biti više ili manje direktno ili indirektno postavljeni, ali njima se uvijek traže određene aktivnosti učenja/studiranja (Greene, 1996), kao naprimjer:

- Prepoznaj i objasni
- Definiiraj i sastavi
- Identificiraj i izrazi
- Ilustriraj i protumači
- Napravi dijagram i objasni
- Diferenciraj i procijeni
- Izaberi i prosudi
- Rangiraj i izmijeni
- Odredi prioritete i predvidi
- Predloži i kreiraj
- Sastavi i poveži
- Poveži i organiziraj
- Klasificiraj i formuliraj
- Sistematiziraj i zaključ

Prema tome, pitanjima/zadacima/problemima zahtijeva se interpretacija, tumačenje, procjenjivanje, tj. nude se različite hermeneutičke metodološke ili metodičke forme. To znači da ovaj dio interpretativnih test-zadataka može biti sačinjen od veoma različitih formi ajtema.

Iz već rečenog može se zaključiti da interpretativni tekst-zadatak posjeduje specijalne mogućnosti mjerenja. Interpretativni test-zadatak je produkt individualne kreacije i imaginacije, te je nemoguće sve varijante spomenuti i analizirati.

### **Primjeri interpretativnog test-zadatka**

Ovdje ćemo dati dva primjera interpretativnih test-zadataka iz Metodologije istraživanja obrazovanja koje autor ovih redova koristi u radu sa svojim studentima. Kako se ovaj mjerni instrument, sa ili bez modificiranja, može koristiti i u istraživanjima, to ovdje dajemo i jedan primjer iz diplomskog rada jedne studentice.

#### ***PRIMJER 1***

**UPUTA:** Pažljivo pročitajte dolje navedeni tekst, a potom pokušajte riješiti postavljene zadatke koji su dati ispod njega. Neki zadaci će tražiti da se više puta vratite na čitanje teksta, to učinite kad god vam zatreba. Možete birati bilo koji tekst. Ako vam ostane vremena predviđenog za rješavanje zadataka, možete dalje nastaviti s radom.

#### **Tekst I**

“S obzirom na mjerne karakteristike, varijable se dijele na kvalitativne i kvantitativne. Da bismo varijable mogli mjeriti, moramo ih metrijski definirati. To znači da za kvalitativne varijable valja odrediti modalitete u kojima one variraju, a za kvantitativne valja odrediti smjer i teorijske mogućnosti variranja. S obzirom na smjer variranja, kvantitativne varijable mogu biti unipolarne i bipolarne. Unipolarne variraju u jednom smjeru, od nule do svog maksimuma, a bipolarne u dva smjera prema maksimumu.

U mnogim društvenim istraživanjima pogrešno se metrijski definiraju varijable. Posebice se često bipolarne varijable definiraju kao unipolarne. Primjerice, intenziteti zadovoljstva i motivacije

obično se definiraju kao da variraju od nezadovoljstva do maksimalnog zadovoljstva i od nemotiviranosti do maksimalne motiviranosti. Kao da se nezadovoljni i nemotivirani ne razlikuju međusobno, isto kao zadovoljni i motivirani. Nezadovoljstvo nije odsutnost zadovoljstva. Odsutnost zadovoljstva je odsutnost ugone, a nezadovoljstvo je prisutnost neugode. Nemotiviranost da se nešto radi može biti nedostatak motiva da se to radi i prisutnost motiva da se to ne radi. Prema tome, razlikuju se oni koji žele nešto raditi od onih koji ne žele to raditi i od onih koji žele to ne raditi. Oni koji žele nešto raditi i oni koji ne žele to raditi mogu se razlikovati po intenzitetu želje. Nedostatak želje da se nešto radi nije isto što i želja da se to ne radi” (Vujović, 2002: 95).

#### **ZADACI:**

##### **Prvi zadatak**

Bipolarne varijable mogli bismo **predstaviti** pomoću (zaokruži tačan odgovor):

- a) poluprave
- b) prave
- c) duži

Učinite to s varijablom **ZADOVOLJSTVO STUDENTA NASTAVOM PEDAGOŠKE METODOLOGIJE**

--

##### **Drugi zadatak**

(A) Jeste li zadovoljni studijem pedagogije?

- a) Da
- b) Ne

Ovim ajtemom (A) se ne vodi računa o INTENZITETU varijable ZADOVOLJSTVO STUDIJE PEDAGOGIJE. Vi trebate ajtem (A) pretvoriti u ajtem koji vodi računa o intenzitetu tako što ćete varijablu tretirati kao *bipolarnu*. Pomoć vam je rješenje: zadovoljstvo kao *unipolarna* varijabla.

Koliko ste zadovoljni studijem pedagogije?	Koliko ste zadovoljni odnosno nezadovoljni studijem pedagogije?
1. Potpuno sam zadovoljan	1.
2. Veoma sam zadovoljan	2.
3. Uglavnom sam zadovoljan	3.
4. Zadovoljan sam	4.
5. Nisam zadovoljan	5.
<b>Od nezadovoljstva do maksimalnog zadovoljstva</b>	<b>Od nule (odsutnost zadovoljstva i nezadovoljstva) do maksimalnog zadovoljstva i nezadovoljstva</b>

### Treći zadatak

Varijabla ODLAZAK U POZORIŠTE je:

- a) unipolarna
- b) bipolarna
- c) nije ni  $a$  ni  $b$

### Četvrti zadatak

Pomoću logike koja proizlazi iz **Teksta I** komentirajte vrijednosti ajtema A, B i C

Ajtemi		Komentar
A	<b>Idete li u pozorište</b> 1. Da 2. Ne	
B	<b>Koliko često idete u pozorište</b> a) vrlo često b) često c) ni često ni rijetko d) rijetko e) vrlo rijetko	
C	<b>Koliko često idete u pozorište</b> a) uvijek b) dosta često c) povremeno d) katkad e) nikad	

### Peti zadatak

Na osnovu Teksta II formulirajte: (A) Jedan problem istraživanja i (B) Istraživačku hipotezu.

	(A) Problem istraživanja	(B) Istraživačka hipoteza
Tekst I		

### Šesti zadatak

Koji bi od dolje ponuđenih naslova odgovarao Tekstu I:

1. Podjela varijabli
2. Varijable u društvenim istraživanjima
3. Zadovoljstvo i nezadovoljstvo kao varijable
4. Metrijsko definiranje varijabli
5. Nijedno od ponuđenih naslova
6. Naslov bi mogao glasiti:

---

### Sedmi zadatak

Odredite modalitete varijable STRUČNA SPREMA:

---



---



---

### PRIMJER 2

**UPUTA:** Pažljivo pročitajte dolje navedeni tekst, a potom pokušajte riješiti postavljene zadatke koji su dati ispod njega. Neki zadaci će tražiti da se više puta vratite na čitanje teksta, učinite to kad god vam zatreba. Možete birati bilo koji tekst. Ako vam ostane vremena predviđenog za rješavanje zadataka, možete izabrati još jedan, dakle najviše dva teksta.

### Tekst II

*Iskazom "Vjera čini čovjeka boljim" dovodimo u vezu religioznost i izvjestan kvalitet ljudi, vjerovatno moralni. Ovaj iskaz nije empirijski provjerljiv sve dok ne definiramo vjeru i dobrotu tako da ih možemo porediti. Međutim, iskaz nije za odbaciti iako nije određen u pogledu broja ljudi na koji se odnosi, niti je određen u pogledu značenja "bolji". Bolji od koga? Od ovog iskaza može nastati manje-više valjana istraživačka hipoteza kojom se mogu*

otkloniti spomenute manjkavosti. Tako, recimo, možemo preformulirati iskaz u: “Što ljudi više vjeruju u Boga, to su moralniji.” Ovo je sada hipoteza zato što se: a) za stupanj vjerovanja u Boga mogu pitati ljudi sami, b) za mjerenje moralnosti postoje, ili se mogu sačiniti, mjerni instrumenti, i c) povezanost koja se opisuje u hipotezi može se iskazati korelacijom” (Fajgelj, 2004: 40).

### ZADACI:

#### Prvi zadatak

2. Pomoću ovog teksta tri studenta koji su željeli raditi diplomski rad formulirali su problem istraživanja na sljedeći način:
- (A) Razlike u moralnom suđenju između osnovnoškolaca koji pohađaju i onih koji ne pohađaju vjeronaučnu nastavu
  - (B) Razlike u moralnom suđenju između osnovnoškolaca koji pohađaju i onih koji ne pohađaju vjeronaučnu nastavu u Kantonu Sarajevo
  - (C) Razlike u moralnom suđenju između osnovnoškolaca koji pohađaju i onih koji ne pohađaju vjeronaučnu nastavu u tri sarajevske osnovne škole

**Koji student je najbolje formulirao problem istraživanja, tj. koja formulacija najbolje udovoljava zahtjevima diplomskog rada? Objasnite.**

*Rad:*

#### Drugi zadatak

Uzimajući varijable DOB učenika i LOKACIJU osnovne škole, formulirajte dvije alternativne hipoteze ( $H_1$  i  $H_2$ ) za temu za koju ste procijenili da je najbolje formulirana – udovoljava zahtjevima diplomskog rada.

$H_1$ :
$H_2$ :



### Treći zadatak

**Ako uzmemo formulaciju:** *Što ljudi više vjeruju u Boga, to su moralniji* za istraživačku hipotezu, šta bi u ovom slučaju bila:

(a) zavisna i (b) nezavisna varijabla?

(a) zavisna varijabla je:

---

(b) Nezavisna varijabla je:

---

### Četvrti zadatak

Nezavisne varijable su posljedice, a zavisne uzroci

a) tačno

b) nije tačno

c) ne znam

### PRIMJER 3\*

UPUTA: Upitnik pred vama sastoji se od opisa različitih situacija s kojima se profesori sreću. Nakon svake situacije ponuđeno je nekoliko opcija za njeno rješavanje. Molimo vas da o svakoj od ponuđenih opcija date vlastiti sud. Naravno da pojedine ili čak sve ponuđene opcije, zavisno od situacije, mogu biti više dobre, više loše, ili neutralne (ni dobre ni loše). Ovdje nijedan odgovor nije „tačan“, date su jednostavno opcije koje profesor može učiniti u datim situacijama. Stoga vas molimo da prosudbu o kvaliteti svake pojedine opcije bazirate na mišljenju o njihovoj vrijednosti za dostizanje cilja ili rješavanje problema u datoj situaciji. Ako vam se sve opcije učine dobre, loše, ili pak neutralne, **ipak odlučite o njihovoj kvaliteti** koristeći ponuđenu skalu od 1 (jako se ne slažem) do 5 (jako se slažem). Koliko god je moguće, svaki izbor bi trebali temeljiti na vašem vlastitom iskustvu.

---

\* Studentica Esmeralda Mehmedović, sudjelujući u jednom istraživanju koje je vodio mr. Amir Pušina, izradila je izvanredan diplomski rad na temu *Praktične sposobnosti nastavnika srednje škole* (2008). U tom svom radu koristila je jedan mjerni instrument koji ima (i) karakteristike interpretativnog test-zadatka. Ovdje smo izabrali jedan element iz tog instrumenta.

### Situacija br. 4 (Tekst III)

Sanela, koja pohađa časove engleskog jezika, jedna je od djevojka iz I razreda prof. Zlate i nešto je ispod prosjeka na usmenim provjerama i testovima s pitanjima tipa višestrukog izbora. Bila je mnogo bolja radeći projekt i pismeni rad – esej, koji su se odnosili na engleski jezik i historiju Engleske. Razlika je bila tolika da je prof. Zlata pomislila da to možda nije uradila Sanela. Ona zna da je Sanelin otac izvrstan u engleskom, tako da joj je mogao pomoći u radu. Prof. Zlata pita Sanelu da li je ona sama uradila projekt, i ona tvrdi da jest. Sljedeći dan Sanelin otac zove prof. Zlatu kako bi joj rekao da je veoma uznemiren time što je uopće mogla i pomisliti da je Sanela mogla varati.

*Uzimajući u obzir prethodnu situaciju, molimo da unošenjem jednog od brojeva (1-5) na isprekidanu liniju procijenite u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa svakom od ponuđenih opcija.*

1	2	3	4	5
<b>Jako se ne slažem</b>	<b>Ne slažem se</b>	<b>Niti se slažem, niti se ne slažem</b>	<b>Slažem se</b>	<b>Jako se slažem</b>
... 1. Prof. Zlata bi trebala pitati druge Saneline profesore i pedagoga škole kakvi su rezultati koje postiže Sanela na usmenim provjerama i testovima znanja u poređenju s rezultatima koje postiže na projektima i esejima.	... 2. Prof. Zlata bi trebala informirati Sanelinog oca da ona ima vlastita pravila za sve one za koje sumnja da varaju.	... 3. Prof. Zlata bi trebala reći ocu da razumije njegovu uznemirenost, te da je mirnija nakon njihovog razgovora.	... 4. Prof. Zlata bi trebala objasniti zašto je postala sumnjičava u vezi sa Sanelinim radom, navodeći njen loš uspjeh na usmenim provjerama i testovima znanja.	... 5. Prof. Zlata bi trebala reći Sanelinom ocu da ga može povesti direktoru ili njegovom zamjeniku kako bi se oni pozabavili njegovom uznemirenošću.

... 6. Prof. Zlata bi trebala reći ocu kako razumije to što on želi pomoći svojoj kćerki, ali da će joj, radeći zadaću umjesto nje, na duže staze samo odmoći.

... 7. Prof. Zlata bi trebala reći Sanelinom ocu da žuri na sastanak te da će ga nazvati malo kasnije (bez stvarne namjere da to učini).

### **Karakteristike interpretativnog test-zadatka**

Interpretativni test-zadatak posebno omogućuje mjerenje sposobnosti tumačenja, interpretiranja i procjenjivanja pisanog materijala. Ovo je jedan od izuzetno važnih zadataka svake nastave. Ovaj značaj možemo pojmiti ako ga dovedemo u vezu s općom školskom sposobnošću koja je važnija od mnogih drugih za uspjeh u najvećem dijelu obrazovnih područja. I u svakodnevnom životu i radu ljudi se susreću i rade s različitim pisanim materijalom (štampa, TV-zapisi, zapisnici, izvještaji, upute za upotrebu tehničkih stvari itd.). Interpretativni test-zadatak izuzetno je zgodan način pripreme mladih za “hermeneutičke” životne zadatke i potrebe. Ako se ova vježbanja i mjerenja provode po principima tačnosti i pronicljivosti, ona mogu imati izuzetnu praktičnost i korisnost.

Interpretativni test-zadaci ne samo da mjere spomenute sposobnosti nego ih istodobno i razvijaju. Tačnije, dijelom ih potvrđuju i dijelom razvijaju. Zašto? Pitanja, zadaci i problemi koji slijede iz(a) teksta uvijek su, više ili manje, svojevrstne operacionalizacije hermeneutičkog metoda. Vješt, iskusan i inventivan sastavljač ovog testa može operacionalizirati ne samo *tumačenje* nego i druge taksonomijske kategorije (ekstrapolaciju, prevođenje, evaluacija – Bloom, 1970). Drugim riječima, ograničenost ovog mjernog instrumenta najvećim dijelom je određena sposobnošću sastavljača testa (odabir teksta i sastavljanje pitanja, zadataka i problema na osnovi izabranog teksta).

Druga važna karakteristika ovog mjernog instrumenta je što nam omogućuje da postavimo *razumska pitanja* o relativno složenim problemima. Na ovaj način vježbamo i razvijamo IQ i EQ-sposobnosti (Goleman, 1998. i 2007).

Pomoću razmatranih ajtema (istinito-neistinito, dopunjavanje, višestruki izbor itd.) ispitanik ne može manifestirati svoje sposob-

nosti organiziranja, tumačenja, uopćavanja i procjenjivanja činjenica. Ovim ajtemima ne nudi se “sirovi materijal” koji bi mu ovo omogućio. Ako bi u korijen ovih ajtema pokušali uključiti uvodni dio interpretativnog test-zadatka, mi bismo uništili njihovu metrijsku snagu i praktičnost. Ajtemi bi postali nezgrapni, glomazni, neekonomični, s puno teksta, za čije čitanje bi ispitanici potrošili suviše vremena i time bi dobrim dijelom potrošili svoje snage neophodne za rješavanje testa. Interpretativni test-zadatak je *ajtem test* ili svojevrсни mikro-test, ili mikro-omnibus test. U valjano pripremljenom tekstu (paragraf sa ne više od 250 riječi) nakon pažljivog čitanja ispitanik rješava niz ajtema (zavisno od cilja mjerenja uputno je da se broj kreće između tri i sedam različitih ajtema). Svi ajtemi trebaju biti, na određen način, međusobno povezani, tj. trebaju omogućiti što potpunije korištenje ponuđenog teksta. Jasno je da ovo ne može osigurati nijedan nezavisni ajtem.

Interpretativni test-zadatak osigurava zajedničku informativnu osnovu i za nastavnika i za studenta. Ovim se mjernim instrumentom u dobroj mjeri otklanja *dvosmislenost i drugi vidovi mimoilaženja* između konstruktora mjernog instrumenta i ispitanika. Oni ovdje ne prilaze istom pitanju sa različitih polazišta i različitih tačaka gledišta. Ponuđeni tekst u interpretativnom test-zadatku omogućuje zajedničku platformu i studentu i nastavniku. Ta platforma im nudi više informacija i podataka negoli bilo koji drugi nezavisni ajtem, a to, razumljivo, doprinosi smanjivanju dvosmislenosti i njihovom mimoilaženju. Kada i pisac ajtema i ispitanik djeluju u okviru istog eksplicitnog miljea, za ispitanika je mnogo lakše da razumije šta se ajtemom traži/zahtijeva i tako lakše na njega odgovori u granicama svoga znanja i svojih sposobnosti (Lindquist, 1966: 111). Ovo je treća karakteristika interpretativnog test-zadatka.

Četvrta karakteristika ovog mjernog instrumenta očituje se u činjenici da se njime ne traže samo opće sposobnosti za tumačenje, nego i specifično poznavanje termina, činjenica i principa datog sadržaja. Sposobnost interpretacije odabranog teksta zavisi od (a) opće sposobnosti čitanja, i (b) poznavanja specifičnih pojmova i općih principa te strukture pojedinih oblasti na koje se izabrani tekst odnosi. Konstruktor interpretativnog test-zadatka može kontrolirati relativni utjecaj ovih dvaju faktora. On može i ponuditi ajtem koji

u velikoj mjeri traži opću sposobnost tumačenja a da ne zahtijeva ili veoma malo zahtijeva specifičnog znanja. S druge strane, konstruktor može potencirati specifično znanje a umanjiti važnost opće sposobnosti tumačenja. Međutim, treba reći da interpretativni test-zadatak ne nudi “čistu” mjeru stupnja informiranosti. Isto tako, kada se akcentira specijalizirana oblast, onda nije moguće da test predstavlja čistu mjeru opće sposobnosti tumačenja. Dakako da ovo ne mora biti slabost ovog mjernog instrumenta. Čiste mjere nisu važne i korisne za sve ciljeve. Postoje ciljevi i situacije u kojima kombinacija različitih mjera koje pruža ovaj test znači prednost u odnosu na nezavisne mjere.

Interpretativni test-zadatak je dobro primjeren za procjenjivanje općeg nivoa obrazovnog razvoja pojedinaca koji dolaze iz **različitih sredina**. Ovo je njegova veoma važna karakteristika. U ovoj procjeni skoro da je beskorisno ispitivati detalje iz nekog nastavnog sadržaja. Ovdje je važno ostvariti uvid u ono što ostaje nakon zaboravljanja (konfluentno obrazovanje – Slatina, 2005). Isto tako, nema puno koristi tražiti od ispitanika da izloži principe ili da rješava probleme i pitanja onako kako su učeni u nastavi. Bez obzira na to što postoji opća saglasnost o značaju principa, oni su nešto što se gubi ako se ne koriste. “Tako ispitanik čiji je nivo obrazovanja nizak, ali koji je upravo došao s nekog kursa, može, prilikom uobičajenog ispitivanja znanja iz nekog predmeta, postići bolji rezultat od ispitanika čiji je nivo viši, ali koji izvjesno vrijeme nije imao kontakta s određenom materijom” (Lindquist, 1966: 112).

Interpretativni test-zadatak daje prednost onome što ostaje nakon zaboravljanja. Njime se ne traži reprodukcija starog znanja. Naprotiv, njime se traži da ispitanici pokažu da li su stekli jedno opće iskustvo i sposobnosti, određene stavove i vrijednosti, kao i bliskost s hermeneutičkim načinom mišljenja (Gudjons, 1994: 50). Sposoban i vješt konstruktor može pomoću interpretativnog test-zadatka mjeriti veći dio važnih rezultata općeg obrazovanja.

Iako interpretativni test-zadatak može imati široku primjenu, njegova upotreba traži izvjesne specijalne uklone. Obilje raznovrsnog materijala može se ponuditi u više različitih načina tumačenje i provesti kroz tzv. hermeneutički krug/spiralu (Isto, str. 52) kako bi bili u funkciji različitih pedagoških svrha.

Dakako da postoje izvjesne teškoće koje se javljaju u korištenju ovog mjernog instrumenta. Prije svega, nije lahko konstruirati visoko kvalitetan interpretativni test-zadatak. Također, i u identifikaciji ajtema kojima bi se maksimalno koristile mogućnosti teksta susrećemo se s problemima kojih nema pri konstrukciji običnih ajtema. Isto tako, ovaj test traži dosta vremena za administriranje.

### **Upute za izradu**

1. *Budite pažljivi, strpljivi i kritični pri odabiranju ili sastavljanju reprezentativnih, značajnih i pogodnih tekstova za tumačenje.*

U procesu izbora nailazimo na različite vrste tekstova, a treba se odlučiti za najpogodniji i najbolji za tumačenje. U mnogim slučajevima ovaj odabir je sličan odabiru sadržaja za nezavisne ajteme. Kriteriji konstruiranja dobrog interpretativnog test-zadatka variraju od oblasti do oblasti. Bez obzira na ove mogućnosti, ovaj test nije stekao važnu ulogu u domenu mjerenja obrazovanja. “Njih može odrediti samo onaj ko je kompetentan za određenu oblast” (Lindquist, 1966: 113).

2. *Izaberite, preinačite, ili napišite tekst koji treba tumačiti tako da može omogućiti konstrukciju niza vrijednih problematizirajućih ajtema.*

Izbor paragrafa/sadržaja/materijala koji idealno odgovaraju za pravljenje interpretativnog test-zadatka traži da dosta stranica prođe kroz naše ruke i da budemo pažljivi kako bismo ga identificirali. “Najveći broj ovih test-pasusa mora biti ili originalno napisan radi specijalnih ciljeva ili konstruiran na osnovu pažljive revizije postojećeg izvornog materijala. Nije potrebno kazati da materijal treba da bude izložen na jasan način i da bi trebalo da odgovara zahtjevima najviših standarda u pogledu forme, osim tamo gdje je potrebno namjerno izvršiti izmjene kako bi se omogućili uvjeti za kritičke komentare ili sugerirane revizije. Često će umetanje ili eliminiranje riječi ili rečenice omogućiti postavljanje značajnih pitanja. Posao oko konstruiranja interpretativnog zadatka ne sastoji se jednostavno samo od pronalaženja odgovarajućeg materijala i pisanja pitanja na osnovu njega. Prije se može reći da je to jedan

cjelovit posao u kome priprema zadataka testa i modificiranje materijala idu ruku pod ruku” (Isto).

Početni korak u konstruiranju interpretativnog test-zadatka je traženje pogodnog teksta u različitim materijalima koji pružaju mogućnost za konstruiranje probnih ajtema. Preinačavanje paragrafa je često neophodno kako bi se eliminiralo sve ono što ne doprinosi problematiziranju i tumačenjima koje ajtemima tražimo. Ovo eliminiranje može zahtijevati izvjesne izmjene u već konstruiranim ajtemima ili njihovo potpuno odbacivanje. Potrebno je dobiti sažetu verziju koja je tijesno povezana s konstruiranim ajtemima. Ta verzija je efikasnija jer nam omogućuje da konstruiramo nove ajteme.

Sažetu verziju je potrebno iznova razmatrati kako bi se uočilo da li se daljnjim preinačavanjem i dodavanjem može dobiti osnova za sastavljanje još kojeg valjanog ajtema. Ove promjene mogu izazvati daljnje promjene u modificiranju ajtema ili njihovom eliminiranju. Ovaj proces recipročnih revizija i dodavanja novih elemenata paragrafima i nizovima ajtema, preporučuju neki autori, treba nastaviti sve dotle dok se ne osjeti da daljnja poboljšavanja nisu vrijedna truda. Krajnja verzija može veoma malo sličiti na onu početnu.

*3. Konstrukcija ajtema u interpretativnom test-zadatku podliježe istim zahtjevima i principima koji se odnose na nezavisne ajteme.*

Iako se ajtem višestrukog izbora, koji je u sprezi s uvodnim dijelom interpretativnog test-zadatka, pokazao kao veoma koristan i učinkovit, to ne znači da se ne mogu koristiti i druge forme ajtema. Neke smo u ovom radu koristili.

*4. Odredite koliko treba da se oslonite na prethodno znanje i iskustvo studenata, a potom počnite sastavljati ajteme (pitanja, zadaci, problemi).*

Pitanja/zadaci/problemi koji slijede iz(a) uvodnog dijela interpretativnog test-zadatka treba sačiniti u suglasju sa iskustvom, prethodnim znanjem, sposobnostima studenata i, dakako, u suglasju s ciljem edukacije.

## Umjesto zaključka

Počelnici se ne bi smjeli obeshrabriti ako naiđu na probleme u procesu sastavljanja interpretativnog test-zadatka. I u ovom poslu se stječu vještine/umijeća. Ako budu uporni, brzo će saznati da će im studenti biti od velike pomoći u ovom poslu. Ovi mjerni instrumenti iniciraju interaktivnost koja će ne samo olakšati konstruiranje ovih testova nego će i afirmirati veoma plodne i dinamične forme komuniciranja i evaluiranja nastavnog rada. Ako se uspostavi međusobna razmjena konstruiranih interpretativnih test-zadataka, bit će omogućeno stvaranje primjera pozitivne prakse. Jedna kooperativna agencija mogla bi olakšati konstrukciju interpretativnih test-zadataka, osigurati njihov odabir, klasifikaciju i stvaranje baze podataka.

## Literatura

Bloom, S. B. (1970), *Taksonomija i klasifikacija obrazovnih ciljeva*, Beograd.

Fajgelj, S. (2004), *Metode istraživanja ponašanja*, Beograd, Centar za primijenjenu psihologiju.

Goleman, D. (2007), *Socijalna inteligencija – Nova nauka o ljudskim odnosima*, Beograd, Geopoetika.

Goleman, D. (2000), *Emocionalna inteligencija u poslu*, Zagreb, Mozaik knjiga.

Goleman, D.: *Emocionalna inteligencija*, "Geopoetika", Beograd, 1998 .

Greene, B. (1996), *Nove paradigme*, „Alineja“, Zagreb.

Gudjons, H., *Pedagogija - Temeljna znanja*, Educa, Zagreb, 1994.

[http://course.wilkes.edu/Lynch/stories/storyReader\\$12](http://course.wilkes.edu/Lynch/stories/storyReader$12)

Kemmis, S. (Ed.), (1988), *Educational Research Methodology and Measurement*. Oxford – New York: Pergamon Press.

Komisija za izradu standarda za pedagoško i psihološko testiranje APA (2005). *Standardi za pedagoško i psihološko testiranje*. Jastrebarsko: Naklada Slap, Jastrebarsko.



- Konig/Zedler: *Teorije znanosti o odgoju*, Zagreb, 2001.
- Lindquist, E. F. (1966), *Pripremanje testa i priroda mjerenja u pedagogiji*, Beograd.
- Linn, R.L. and Gronlund, N.E. 1995. *Measurement and assessment in teaching*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Mehmedović, E. (2008), *Praktične sposobnosti nastavnika srednje škole* (Diplomski rad), Sarajevo, Filozofski fakultet.
- Slatina, M. (2005), *Od individue do ličnosti – Uvođenje u teoriju konfluentnog obrazovanja*, Zenica, Dom štampe.
- Slatina, M. (1998), *Nastavni metod – Prilog pedagoškoj moći suđenja*, Drugo izdanje, Sarajevo, Filozofski fakultet.
- Vujević, M. (2002), *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti*. Zagreb: Školska knjiga.